

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

příloha k preventivnímu programu školy

Čl. I Úvodní ustanovení

1. Školní program proti šikanování je tematickou přílohou Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č. j. MŠMT 21291/2010-28), dále jen MD MŠMT 2010. Navazuje na Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016), vydaný v r. 2016 (dále jen MP MŠMT 2016). Součástí jsou nejdůležitější informace z MP MSMT 2016, aktualizované o nová ujištění a studie. Cílem této tematické přílohy je pomoci porozumět fenoménu šikany, možnostem, jak mu předcházet a jak na něj efektivně reagovat, pokud k jeho výskytu dojde.
2. Tento školní program proti šikanování je otevřený a lze jej doplnit o zkušenosti dětí, žáků, zákonných zástupců dětí a žáků a zaměstnanců školy. Je školou zpracován na základě personálních, věcných a materiálních podmínek školy, zkušeností pedagogických pracovníků školy a platných dokumentů.

Čl. II Komponenty programu

1. Zmapování skutečné situace ve škole – analýza a evaluace

Šikana je jev, který může doprovázet společnou výchovně vzdělávací činnost. Musíme proto být připraveni na její řešení, v první řadě se však snažíme vytvářet prostředí důvěry, které výskyt šikany minimalizuje. Užíváme takové metody, přístupy a techniky, které vedou k včasnému objevení všech podob rozvíjející se šikany. Jde nám o vytvoření bezpečného a příjemného prostředí pro všechny děti a žáky, ale i zaměstnance naší školy.

V naší škole se v průběhu minulých let objevilo agresivní chování žáků odpovídající projevům šikany, které jsme museli společně řešit usměrňováním vzájemného chování a vztahů mezi dětmi a žáky a výchovnými opatřeními.

Abychom předešli opakování nebezpečných situací, pravidelně průběžně mapujeme vztahy mezi dětmi a žáky. Tyto aktivity realizujeme pomocí primárních programů, vytvořených třídě na míru. Dále také prostřednictvím her, malování, během zotavovacích pobytů, zájmových kroužků a dalších školních a mimoškolních akcí.

K utužování kolektivů přispívají různé projekty a aktivity, společná organizace akcí, výlety atd. Mapujeme konkrétní situace v jednotlivých třídách a podle výsledků se zaměřujeme na další práci v třídních kolektivech. Vycházíme ze zkušeností učitelů, z besed s dětmi a žáky, z diskusí se zákonnými zástupci dětí a žáků.

K vyhodnocování úspěšnosti dochází na pedagogických poradách, při běžných provozních konzultacích s vedením školy a se školním metodikem prevence, na třídních schůzkách, na třídnických hodinách atd.

Cílem programu je vytvořit v naší škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

Zaměřujeme se na vzájemnou komunikaci a mapování vztahů ve třídě a vytipování kritických míst a situací (dohledy).

Snažíme se rozvíjet příjemnou a bezpečnou atmosféru práce v základní škole i v mateřské škole.

Vzniklé problémy nebo konflikty bezodkladně řešíme.

2. Motivování pedagogů pro změnu

Zájmem všech pedagogických pracovníků, ale také provozních zaměstnanců, by mělo být podílet se na sledování stavu, budování a udržování zdravých vztahů mezi dětmi a žáky, ale i mezi sebou navzájem. Musíme se všichni průběžně seznamovat se skutečným stavem šikany na naší škole. To je pak motivačním prvkem určujícím budoucí změnu.

Neznalost skutečné situace na vlastní škole je totiž pochopitelná, protože podstatnou vlastností šikanování je její skrytost.

Další fází motivace je důvěra ve školní program šikanování – má smysl ho realizovat, protože povede k řešení a odstranění šikany. Dobrá komunikace mezi všemi zaměstnanci školy umožňuje pružně reagovat v krizových situacích.

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů

a. Vzdělávání:

- informace na zahajovací pedagogické radě,
- samostudium,
- DVPP.

b. Supervize:

- v rámci pedagogických rad a provozních porad.

c. Předávání informací:

- pravidelně - na pedagogických radách – minimálně 4x ročně,
- nepravidelně - na provozních poradách,
- průběžně - kdokoli z pracovníků školy zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi dětmi a žáky, ihned to sdělí učiteli, třídnímu učiteli, zástupkyni ředitele pro MŠ či ZŠ, ředitelce školy,
- informace na webových stránkách školy – pro děti, žáky, zákonné zástupce.

4. Užší realizační tým

- a. Mgr. Eva Pipková, ředitelka školy,
- b. Ing. Veronika Drexlerová, zástupkyně ředitelky školy,
Bohuslava Zezulová, DiS., zástupkyně ředitelky školy

- c. Mgr. Petra Ježková, školní metodička prevence, Mgr. Hana Klemová – vedoucí ŠPP, výchovná a kariérní poradkyně, školní metodička prevence, Mgr. Lenka Vršanská – výchovná poradkyně.
- d. Třídní učitelé a další pedagogové, včetně vychovatelek ve školní družině.
- e. Školní psycholog - PhDr. et Mgr. Dita Fůrychová.

Důležitá je také propojenost ZŠ a MŠ zejména spolupráce na programech a vyhodnocování.

5. Společný postup při řešení šikanování

Škola má vytvořen postup při řešení šikanování, který je závazný pro všechny zaměstnance. Šetření šikany vždy provádí pedagog, který ji zjistil, ve spolupráci s třídním učitelem, v případě závažných případů ve spolupráci s metodikem prevence, dalšími pracovníky ŠPP či ředitelkou školy. Primárním zájmem všech zaměstnanců školy je předcházet šikaně ve škole maximálně účinnou prevencí.

Učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi dětmi, žáky a na zlepšení třídního klimatu. Děti a žáci jsou vedeni k vytváření základů prosociálního chování zejména prostřednictvím vzájemné spolupráce a kooperace, rozvíjením emocionality (empatie) a tolerance druhých lidí a jejich individuálních zvláštností.

Děti a žáci všech tříd na začátku školního roku společně vytvoří svá pravidla soužití, kterými se řídí. Děti v MŠ mají tato pravidla doplněna instruktážními obrázky. S pravidly jsou seznámeni i zákonní zástupci dětí a žáků na třídních schůzkách a prostřednictvím nástěnek v učebnách dětí.

Děti i žáci jsou přiměřeným způsobem poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření. Děti v MŠ si vytváří představu, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu, vědí, jak se bránit projevům násilí.

V případě podezření na výskyt rizikového chování ve škole ihned dochází k řešení situace podle postupů stanovených v doporučení MŠMT. Společný postup zaměstnanců školy je konkretizován v příloze č. 2, která je součástí tohoto programu proti šikanování.

6. Primární prevence v třídních hodinách

V naší základní škole máme zavedeny klasické třídní hodiny na prvním a druhém stupni. Třídnické hodiny se konají nepravidelně, minimálně jednou měsíčně, v případě potřeby vícekrát. Všichni učitelé v MŠ i ZŠ i další pedagogičtí pracovníci pracují v rámci programu proti šikanování podle rámcových třídních programů (viz příloha č. 3), využívají komunitní kruhy. Zaměřují se na rozvíjení pozitivních vztahů mezi dětmi a žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy. Děti a žáci školy chápou, že se mohou svobodně rozhodovat, ale že za svá rozhodnutí také odpovídají.

7. Primární prevence ve výuce v ZŠ a ve vzdělávání v MŠ

Téma prevence šikanování je v základní škole zapracováno do jednotlivých předmětů (člověk a společnost, výchova ke zdraví, tělesná výchova, výtvarná výchova).

V mateřské škole jsou preventivně zaměřené aktivity součástí všech vytvořených integrovaných bloků ŠVP „Kamarádi přírody aneb Co mi ryba povídala“. Učitelky je pravidelně začleňují do třídních vzdělávacích plánů. Základem primární prevence u každého dítěte v MŠ je zajištění pocitu bezpečí a jistoty v prostředí školy, rozvíjení zdravého sebevědomí a zároveň osvojování základních norem chování a jednání respektujících identitu a individualitu každého dítěte.

8. Primární prevence mimo vyučování

Škola provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina), organizuje další akce pro děti, žáky, jejich zákonné zástupce i veřejnost. Škola spolupracuje při mimoškolních akcích s obecním úřadem a městskou policií a dalšími institucemi.

9. Ochranný režim

Škola zajišťuje ochranu dětí a žáků zejména školním řádem základní školy a školním řádem mateřské školy, účinnými dohledy nad dětmi a žáky, poučováním dětí a žáků v dané oblasti.

10. Spolupráce se zákonnými zástupci dětí a žáků

Rodiče jsou na začátku roku seznámeni s Preventivním programem, který je zveřejněn na webových stránkách školy.

Na třídních schůzkách mají zákonní zástupci možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole, v MŠ i v ZŠ lze denně komunikovat s pedagogy, domluvit i případné individuální konzultace. Rodiče mají prostor vyjádřit své názory a pedagogičtí pracovníci na ně ihned reagují.

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou dítěte, žáka s agresivním chováním.

Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

a. vzájemné informování

- informace ze strany školy v případě, že se objeví rizikové chování,
- ze strany rodičů, pokud zpozorují nějaký problém,

b. vzájemná spolupráce při řešení problémů

- třídní schůzky, konzultační hodiny, individuální rozhovory s učitelkami MŠ a ZŠ,
- informační nástěnky, webové stránky školy, informační vitríny,
- neodkladné informace jsou rodičům sdělovány telefonicky a prostřednictvím zápisů v žákovské knížce,

c. s problematikou a projevy šikany jsou zákonní zástupci seznamováni třídním učitelem na třídních schůzkách a je jim doporučeno, jak postupovat při podezření na šikanu dítěte, žáka,

d. u závažnějších problémů žáků jsou rodiče přizváni k výchovné komisi,

e. snažíme se o zapojení rodičů do aktivit školy – dílny, vystoupení, hravá odpoledne

f. snažíme se navázat kontakt již s rodiči našich budoucích dětí a žáků.

11. Školní poradenské služby

Vedoucí ŠPP, kariérní a výchovná poradkyně:	Mgr. Hana Klemová
Školní metodička prevence:	Mgr. Petra Ježková, Mgr. Hana Klemová
Výchovná poradkyně:	Mgr. Lenka Vršanská
Speciální pedagog:	Mgr. Jana Koničková, Mgr. Irena Bláhovcová
Školní psycholog:	PhDr. et Mgr. Dita Fůrychová

12. Spolupráce s institucemi

Škola s rámci prevence a řešení šikany spolupracuje např. s těmito institucemi:

Krajský úřad Pardubického kraje – odbor školství a kultury

Mgr. Šárka Nováková
oddělení organizační a vzdělávání
Krajský školský koordinátor prevence
tel.: 466 026 115
e-mail: sarka.novakova@pardubickykraj.cz
www.pardubickykraj.cz

Městská policie Pardubice
Pernerova 443, Pardubice 530 02
tel.: 466 859 220
fax: 466 535 128
e-mail: operacni@mppardubice.cz

Dopravní hřiště
Alexandr Hylmar
tel.: 604 161 262
e-mail: oddeleni.prevence@mppardubice.cz

Magistrát města Pardubic
Pernštýnské náměstí 1
530 21 Pardubice

Odbor sociálních věcí: vedoucí odboru: Mgr. Iva Bartošová
tel.: 466 859 631

Odbor sociálních věcí: Oddělení sociálních služeb a prevence
Borovičková Andrea, referentka
tel.: 466 859 813
e-mail: Andrea.Borovickova@mmp.cz

vedoucí oddělení: Mgr. Kristýna Pleskotová
tel.: 466 859 608
e-mail: Kristyna.Pleskotova@mmp.cz

Odbor sociálních věcí: Oddělení sociálně právní ochrany dětí
vedoucí oddělení: Hnízdová Dana, Bc.
Dana.Hnizdova@mmp.cz
tel.: 466 859 632

Mgr. Monika Čermáková, referent
tel.: 466 859 450
e-mail: Monika.Cermakova@mmp.cz

Odbor sociálních věcí: Úsek terénní sociální práce
Mgr. Kateřina Veselá
tel.: 466 859 637
Katerina.Vesela@mmp.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Pardubice
Sukova třída 1260
530 02 Pardubice
PaedDr. Bc. Jiří Knoll
tel.: 466 410 327, 466 410 328, 603 905 945 (ředitel, speciální pedagog)
e-mail: jiri.knoll@ppp-pardubice.cz
e-mail: poradna@ppp-pardubice.cz, ppp.pce@seznam.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Ústí nad Orlicí – Krajské centrum primární prevence
Královéhradecká 513
562 01 Ústí nad Orlicí
PhDr. Petra Novotná
tel: 777 611 690
e-mail: info@pppuo.cz

Poradna pro rodinu Pardubického kraje
Mozartova 449
530 00 Pardubice
tel.: 466 263 080
tel: 603 273 948
e-mail: pardubice@poradnapardubice.cz

SVP Pyramida v Rybitví
Sokolská 146
533 54 Rybitví
tel.: 466 680 338, 723 134 604
e-mail: svp_pyramida@volny.cz

Policie ČR
Krajské ředitelství Pardubického kraje
Na spravedlnosti 2516
530 47 Pardubice
preventivně informační oddělení: pt. Mgr. Eva Prachařová
tel.: 158, 974 522 202, 724 183 755
e-mail: krph.podatelna@pcr.cz

Linka důvěry Hradec Králové
anonymita, telefonická krizová řešení životních situací, informace o dalších
pomáhajících zařízeních
tel.: 495 273 259 non stop

Linka bezpečí: pro děti a mládež v krizových životních situacích
Nonstop & bezplatně: 116 111
E-mail: pomoc@linkabezpeci.cz
Web: www.linkabezpeci.cz

Linka pomoci AIDS

bezplatná a anonymní telefonní linka AIDS pomoci s non - stop provozem
tel.: 800 800 980

Krizové centrum (od 12 let)

SKP-CENTRUM, o.p.s.
Krizové centrum Pardubice
Erno Košťála 1013, 530 12 Pardubice
tel: 608 432 117
e-mail: kc.pardubice@skp-centrum.cz
<https://www.skp-centrum.cz/>

SKP Centrum, o.p.s. - Městský azylový dům pro ženy a matky s dětmi

Na Spravedlnosti 803 530 02 Pardubice
466 636 077, 777 765 835. Provozní doba: nepřetržitě

Dětské krizové centrum

<http://www.dkc.cz/>
prevence, diagnostika a terapie syndromu týraného a zneužívaného dítěte

Bílý kruh bezpečí

<http://www.bkb.cz/>
Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí
Nonstop / bezplatně: 116 006
Bílý kruh bezpečí Pardubice Poradna/Krizové centrum
17. listopadu 237 530 02 Pardubice, tel.: tel.: 732 923 462

Linka pro oběti domácího násilí

Azylový dům (Po - Pá od 8.00 do 16.00): 776 718 459
e-mail: magdalenium@magdalenium.cz
web: www.magdalenium.cz

Persefona

Linka pro oběti domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění
Pondělí-pátek: 737 834 345, 545 245 996; online chat v úterý 10-12 a čtvrtek od 12-14h
e-mail: domacinasili@persefona.cz, poradna@persefona.cz
web: www.persefona.cz

Mgr. Jana Křivánková

Krajský síťář pro ORP Pardubice
Sídlo: Masarykovo nám. 1484, 532 30 Pardubice
Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí

Ministerstvo práce a sociálních věcí

Oddělení transformace služeb pro rodiny a děti
Na Poříčnickém právu 1, 128 00 Praha 2
www.mpsv.cz
www.pravonadetstvi.cz

13. Vztahy s okolními školami

V případě šikany, která rozrůstá do širšího společenského okolí, se nabízí spolupráce s okolními školami a institucemi poskytující odbornou pomoc.

14. Evaluace

Vyhodnocování programu probíhá průběžně na čtvrtletních poradách, celkové hodnocení se provádí 1x ročně na konci školního roku ve spolupráci celého kolektivu.

Na vyhodnocení se podílí především školní metodik prevence a vedení školy.

Dalšími evaluačními nástroji na škole jsou:

- a. vyhodnocení šetřených jevů a podezření,
- b. vyhodnocení úrazů,
- c. mapování třídních kolektivů,
- d. evidence a zápisy v Edookitu,
- e. vyhodnocení udělení a účinnosti udělených kázeňských opatření,
- f. vyhodnocení účinnosti jednání se zákonnými zástupci žáků,
- g. zápisy z pedagogických rad,
- h. vyhodnocení PP.

Čl. III. Přílohy

Příloha č. 1	Jak poznat šikanu
Příloha č. 2	Společný postup při řešení šikanování
Příloha č. 3	Rámcové třídní programy
Příloha č. 4	Kyberšikana, šikanování učitele

JAK POZNAT ŠIKANU

příloha č. 1 ke školnímu programu proti šikanování

Čl. I Popis šikany

1. Šikana je forma násilí (agrese), která ve škole ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání. Při jejím výskytu dochází k narušení pocitu bezpečí žáků a/nebo pedagogů. I při relativně malé intenzitě šikany může u žáků i pedagogů, kteří šikanou prošli, docházet k závažným psychickým traumatům. Výzkumy prokázaly negativní vliv šikany nejen na psychický stav všech zúčastněných, na vztahy ve škole, ale také na výsledky žáků v učení (Sandoval a kol., 2014).
2. Šikanování je agresivní chování dítěte, žáka/žákyně, studenta/studentky (dále v textu pouze „žák“) vůči jinému žákovi, případně skupině žáků. Jedná se o opakované (nikoliv nutně) chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně a/nebo sociálně. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese (MŠMT, 2016).
3. Znamky šikany
  - a. Posměch, ponižování, pohrdání,
  - b. kritika, nadávky,
  - c. příkazy s panovačným tónem,
  - d. omezování svobody,
  - e. tělesné napadání, bití,
  - f. poškozování a krádeže osobních věcí, oděvů.

Čl. II Rady dětem a žákům a zákonným zástupcům

1. Rady dětem a žákům
  - a. Nikdo nemá právo ti ublížovat.
  - b. Nenech si znepríjemňovat život a svěř se tomu, ke komu máš důvěru.
  - c. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích ve třídě.
  - d. Překonej strach a řekni, co se děje. Povinností dospělých je věc řešit.
  - e. Pokud budeš mlčet, nápravy se nedočkáš. Bezplatně můžeš volat na Linku bezpečí.

2. Proč jsi šikanován?

Není to proto, že jsi špatný. Chyba není v tobě, ale ve špatných vztazích mezi dětmi a žáky ve vaší třídě nebo škole. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

3. Jak se můžeš bránit?

Obrať se na kteréhokoliv dospělého ve škole, na paní ředitelku, na třídního učitele, na školního metodika prevence: Mgr. Petra Ježková.

Budou ti věřit a mohou ti pomoci.

4. Rady zákonným zástupcům

- a. Pravidelně si s dítětem povídejte o tom, co se během dne dělalo.
- b. Všímejte si chování svého potomka, hlavně změn jeho nálad.
- c. Pokud zjistíte, že se dítě stalo obětí nebo svědkem šikany, podrobně se vyptejte, co se stalo. Situaci nezlehčujte, naopak ujistěte dítě o své podpoře.
- d. Obráťte se na školu se žádostí o nápravu a zeptejte se, jak budou situaci řešit.

SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

příloha č. 2 ke školnímu programu proti šikanování

Čl. I Šikana ve škole

1. Šikana není nikdy záležitost jednotlivců. Jedná se o kolektivní dění, které v několika fázích zachvacuje všechny členy skupiny nebo tříd.

2. Fáze šikany

- a. V první fázi dítě nebo žák prožívá osamocenost, jádro třídy jej nepřijalo mezi sebe, stává se neoblíbené i u ostatních spolužáků. Jde o fázi pomluv, malých intrik za jeho zády.
- b. Druhá fáze začíná drobnými žertíky a zesměšňováním dítěte. Jedni je vymýšlejí, druzí se na vrub spolužáka baví, třetí (mlčící většina) se tváří jakoby nic.
- c. Ve třetí fázi se vyhraňují pozice, je jasné, kdo je agresor. Třídní kolektiv přijímá jeho ideologii a pseudomorálku, jejímž základem je zákaz žalování. Takové děti, žáci dokáží ve třídě udržet pořádek. Ve třídě, kde vládne zdánlivý klid a učitel nemusí nic řešit, vládne většinou skupina agresorů, která kontroluje situaci. Tam by měl zkušený kantor přemýšlet o tom, že něco není v pořádku.

Mlčící většina je na světě. Násilí se jakoby neúčastní, ale také se proti ní nepostaví. Většina třídy je k trápení jedince lhostejná, nebo se dokonce raduje, že není řada na nich. Pokud tato mlčící většina neangažovaně a pasivně přihlíží, je scéna pro šikanu připravena. Když se pak s těmito dětmi, žáky bavíte o prožité šikaně, jejich výpovědi jsou podivuhodně shodné. Většinou vypovídají, že šikanovaný spolužák, byl prostě divný, divně se koukal, choval. Někdy stejně argumentují dokonce i učitelé.

V nemalé míře šikaně napomáhá i změna společenského mikroklimatu. Dřív, když se děti, žáci nepřiměřeným způsobem prali třeba na autobusové zastávce, okamžitě zasáhli přihlížející dospělí. Dnes si netroufají, neradi se do věcí dětí pletou.

3. Ve všech třech fázích bude uplatňován následující postup

- a. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi,
- b. nalezení vhodných svědků,
- c. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů),
- d. zajištění ochrany obětem,
- e. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

4. V případě výskytu pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, bude uplatněn následující postup:
  - a. překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti,
  - b. domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování,
  - c. zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi,
  - d. pokračující pomoc a podpora oběti,
  - e. nahlášení policii.

Čl. II Vlastní vyšetřování

1. Vyšetřování provádí v nejlepším případě pedagog, který šikanování rozpoznal, ve spolupráci se školním metodikem prevence a třídním učitelem postižené třídy. Na vyšetřování se dále podílí vedení školy a další vyučující dle potřeby.
2. V rámci první pomoci při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách bude navázána spolupráce s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Pardubicích (popř. krajským metodikem prevence), popř. se střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.
3. V případě negativních dopadů šikanování na oběť jí bude zprostředkována péče pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
4. Škola (třídní učitel, školní metodik prevence, vedení školy) se bude snažit dále pracovat s agresorem (s jeho náhledem na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě potřeby mu bude zprostředkována péče pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
5. Škola se taktéž bude v rámci svých možností snažit ovlivnit kolektiv šikanou zasažené třídy, aby došlo k znovuvytvoření demokratické atmosféry a přátelských vztahů mezi jejími dětmi, žáky navzájem i mezi nimi a jejich okolím.
6. O potrestání agresorů bude jednat komise složená z pedagogických pracovníků účastnících se vyšetřování – užita mohou být i běžná výchovná opatření:
  - a. napomenutí a důtka třídního učitele,
  - b. důtka ředitelky školy,
  - c. snížení známky z chování,
  - d. převedení do jiné třídy.

7. V mimořádných případech se užijí další opatření:
- a. ředitelka školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu,
  - b. ředitelka školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.

8. Spolupráce se zákonnými zástupci

Pokud zákonní zástupci informují školu o podezření na šikanování, bude uplatněn výše uvedený postup. Bude navázána spolupráce jak s rodinou oběti, tak s rodinou agresora. Při jednání se zákonnými zástupci budou pedagogičtí pracovníci dbát na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací.

Základní škola
a mateřská škola
Rybitví

RÁMCOVÉ TŘÍDNÍ PROGRAMY

příloha č. 3 ke školnímu programu proti šikanování

Čl. I Zaměřujeme se na:

- vytvoření třídních pravidel nebo jejich aktualizaci – dbáme na vytvoření zdravého klimatu ve třídách,
- provádění pravidelného hodnocení a sebehodnocení chování dětí a žáků,
- práci v komunitních kruzích s důsledným dodržováním pravidel a zásad komunitního kruhu,
- společné řešení konkrétních problémů vzniklých během dne,
- individuální pohovor s dětmi a žáky při vzniklých problémech,
- projektové dny zaměřené na vytváření bezpečného klimatu ve třídě (začátek školního roku, Vánoce, výlety, zotavovací pobyty, výchovné pořady),
- v rámci ŠPP, případně ve spolupráci s PPP Ústí nad Orlicí zajistíme pro děti a žáky cílené preventivní programy,
- využití výchovných momentů spojených s výukou a vzděláváním (čtení, tělesná výchova, prvouka),
- vedení dětí a žáků ke zdravému životnímu stylu,
- sebepoznávání,
- spolupráci dětí a žáků ve své třídě a mezi třídami navzájem,
- vzájemnou pomoc mezi jednotlivci i ve spojených třídách,
- vhodné využívání volného času,
- budování otevřené atmosféry ve třídě s prvky důvěry a ochoty si porozumět,
- slušné chování a vyjadřování,
- respektování.

Čl. II Zařazujeme:

- relaxační chvílky při vyučování v ZŠ i ve vzdělávání v MŠ,
- pobyt dětí a žáků venku,
- činnosti, při kterých děti a žáci prožívají radost.

Čl. III Preventivní aktivity:

- provádíme průběžně během školního roku ve vyučovacích předmětech, které se obsahem a vzdělávacím cílem k tomu hodí. Nejčastěji v předmětu člověk a jeho svět a v českém jazyce (téma rodiny, vzájemných mezilidských vztahů). V MŠ prolínají tyto aktivity všemi vzdělávacími oblastmi,
- pozornost budeme věnovat nadále i bezpečnému chování dětí a žáků – bezpečnost v silniční dopravě, postup v krizových situacích, zdraví a jeho ochrana, zacházení s léky atd.,
- v tělesné výchově a při pohybových činnostech se zaměříme na vztahové situace při kolektivní hře, sebekontrolu, na zvládnutí prohry a vítězství druhých,
- ve výtvarné a pracovní výchově, při tvořivých aktivitách se zaměříme na schopnost spolupráce a rozhodování,
- projektové dny zaměříme na hry a aktivity posilující dobré vztahy ve třídě.

ŠIKANOVÁNÍ UČITELE, KYBERŠIKANA

příloha č. 4 ke školnímu programu proti šikanování

Čl. I Úvodní ustanovení

1. Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení. Na rozdíl od jiných druhů násilí, se kterými se lze setkat ve školním prostředí, je šikana zvláště zákeřná, protože často zůstává dlouho skrytá. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.
2. Cílem aktualizovaného školního programu proti šikanování je poskytnout pedagogickým pracovníkům konkrétní informace k řešení tohoto vysoce rizikového chování včetně řešení kyberšikany a šikany zaměřené na učitele dle metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MŠMT – 21149/2016.

Čl. II Krizový plán – kyberšikana

1. Kyberšikana (kybernetická šikana, počítačová šikana...) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobily, internet...). Termínem kyberšikana označujeme nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.

Oběť je poškozována opakovaně, ať už původním útočníkem nebo osobami, které se do kyberšikany zapojili později. Kyberšikana je druhem psychické šikany.

2. Nejčastější projevy kyberšikany:
  - a. publikování ponižujících záznamů nebo fotografií,
  - b. ponižování nebo pomlouvání v rámci sociálních sítí nebo jiných webových stránek,
  - c. krádež identity a její zneužití ke kyberšikaně,
  - d. obtěžování, provokování a napadání uživatelů v online komunikaci,
  - e. zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť,
  - f. vyhrožování, zstrašování a vydírání a další...

3. Jak postupovat případě, že se staneme obětí kyberšikany:
  - a. ukončení komunikace,
  - b. blokování útočníka,
  - c. identifikace útočníka,
  - d. oznámení útoku,
  - e. nebýt nevšimavý,
  - f. podpořte oběti...

4. Kde hledat pomoc:
  - a. u někoho, komu důvěřuješ (rodič, kamarád, učitel, nadřízený),
  - b. pomoc ONLINE (Internet Helpline),
  - c. E-bezpečí,
  - d. Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet),
  - e. poradenská služba pro pedagogy,
  - f. Úřad pro ochranu osobních údajů,
  - g. Policie ČR.

5. Prevence kyberšikany:
  - a. Nezveřejňujte osobní údaje (citlivé informace, které mohou být zneužity).
  - b. Nesdílejte intimní fotky.
  - c. Bezpečně se odhlašujte.
  - d. Měňte přihlašovací údaje nebo střídejte bezpečná hesla.
  - e. Přidávejte si pouze známé lidi. (Nebudte důvěřiví k cizím lidem!)
  - f. Rozlišujte virtuální a reálný život.
  - g. Čtěte si pravidla užívání.
  - h. Nastavujte sdílení opatrně.
  - i. Nebud' závislý na sociálních sítích. Nespamovat.

Čl. III Šikana učitele

1. Podle ministerstva musí být šikana učitele ze strany žáků chápána jako problém týkající se všech členů školy, nikoliv jednotlivce.
2. Jak šikaně předejít:
  - a. vytváříme bezpečné klima ve škole: funkční systém komunikace mezi všemi zaměstnanci,
  - b. vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci a vytváří atmosféru důvěry,
  - c. preferujeme vzájemnou spolupráci a nekonfliktní způsob řešení problémů,
  - d. máme zmapovanou síť pomoci pro děti, žáky, ale i učitele (např. krizová centra, orgány sociálně právní ochrany dětí, pedagogicko-psychologické poradny), vzájemně spolupracujeme,
  - e. škola má jasně stanovený způsob, jak řešit problém šikany učitele – krizový plán,
  - f. pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě – neřeší je konfrontací dítěte, žáka před celou třídou,
  - g. pedagog zapojuje děti do vzdělávání, žáky do výuky, dává jim na výběr, vzdělávání a výuka probíhají zajímavě,
  - h. pedagog propojuje výuku a vzdělávání s běžným životem, jeho výklad je srozumitelný a náročnost odpovídá věku dětí a žáků,
  - i. pedagog očekává úspěch u všech dětí i žáků a podporuje je,
  - j. pedagog dává dětem a žákům zpětnou vazbu k tomu, jak pracovali,
  - k. pedagog nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění dětí či žáků, při hodnocení zachovává jejich důstojnost,
  - l. pedagog si všímá změn v náladě, emocích a chování dětí a žáků a včas na ně reaguje,
  - m. pedagog problémy neřeší sám, spolupracuje se školním poradenským pracovištěm a s vedením školy,
  - n. pedagog podporuje kooperaci mezi dětmi, žáky a prostředím, kde se každý cítí přijatý.
3. Pokud chování dítěte či žáka a jeho jednání ohrožuje bezpečnost a zdraví jeho, ostatních dětí, žáků, vyučujících, zaměstnanců školy či jiných osob, je škola povinna uvědomit zákonného zástupce případně doporučit odbornou péči. Dle konkrétních okolností je třeba přivolat i OSPOD či orgán Policie ČR apod.
4. Krizový plán při řešení šikany učitele
  - a. Nic nepřehlížet, nečekat, že se problém vyřeší sám.
  - b. Upozornit na šikanu agresora, např. slovy „dotklo se mně to“.
  - c. Znat zákoník práce a pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení.
  - d. Obrátit se na nadřízeného.
  - e. Spolupracovat se školním metodikem prevence.
  - f. Spolupracovat se svými kolegy.

- g. Stanovit si společné cíle a na základě nich zvážit další strategii, prošetření situace.
- h. Obrátit se na zákonné zástupce dítěte, žáka, který se chová nevhodně.
- i. Pokud se situace nezklidní, je nutno vyhledat pomoc u OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí). Je možné vyvolat tzv. případovou konferenci a obrátit se na odborníky a doporučit odbornou péči.
- j. Obrátit se na Policii ČR.
- k. Poradenská linka pro učitele je zcela anonymní a je k dispozici na telefonním čísle 116 000.